

رابطه الگوهای ارتباطی و جو عاطفی خانواده مبدأ با نگرش به ازدواج: نقش واسطه‌ای تمایز یافتگی

Relationship between the Communication Patterns and the Emotional Atmosphere of the Family of Origin and the Attitude toward Marriage Mediating Role of Self-Differentiation

Somayeh Shahmoradi
Raana Aghababaie
Zahra Habibi

سمیه شاهمردی*
رنا آقابابایی**
زهرا حبیبی***

Abstract

The aim of the present study is to investigate the relationship between the communicational patterns and emotional atmosphere of the family of origin and the attitude toward marriage considering the mediating role of self-differentiation. This study was conducted fundamentally, using the correlation method of path analysis. The statistical population included single students in Tehran and the sample consisted of 325 students (230 girls/90 boys). The instruments used were Marriage Attitude Scale (MAS), Family Communicational Pattern (RFCP), Emotional Atmosphere (Hill-Bern), and Self-differentiation (DSI-SF). Data were analyzed by path analysis using SPSS-24 and AMOS software. The results showed that among the communication patterns of the family of origin, the patterns of dialog and conformity had a significant relationship with self-differentiation. There was a significant relationship between emotional atmosphere in the family of origin and self-differentiation. There was a significant relationship between self-differentiation and optimistic, realistic, and ideal attitudes toward marriage. The results showed that self-differentiation mediated the relationship between the dialog patterns and the emotional atmosphere of the family of origin with an optimistic attitude toward marriage. Therefore, it can be concluded that by improving the communication patterns and emotional atmosphere of the family of origin, and thus increasing the self-differentiation of the individual, one can help to achieve an optimistic, realistic, and idealistic attitude toward marriage.

Keywords: Attitudes toward Marriage, Self-Differentiation, Communication Pattern, Family of Origin, Emotional Atmosphere in the Family.

چکیده

هدف پژوهش حاضر، مطالعه رابطه الگوهای ارتباطی و جو عاطفی خانواده مبدأ با نگرش به ازدواج با توجه به نقش میانجیگر تمایز یافتگی است. این مطالعه بنیادی است و به روش کمی همبستگی از نوع معادلات ساختاری انجام شده است. جامعه آماری شامل دانشجویان مجرد شهر تهران در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ هستند. برای این منظور، ۳۲۵ دانشجو (۲۳۰ دختر و ۹۰ پسر) از دانشجویان شهر تهران به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزارهای مورد استفاده، مقیاس‌های نگرش به ازدواج (MAS)، الگوی ارتباطی خانواده (RFCP)، جو عاطفی (Hill-Bern) و تمایز یافتگی (DSI-SF) بود. داده‌ها با استفاده از معادلات ساختاری و به کمک نرم‌افزار SPSS 24 و AMOS تحلیل شدند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد از میان الگوهای ارتباطی خانواده مبدأ، الگوی گفت‌و شنود و هم‌نواپی ارتباط معناداری با تمایز یافتگی دارند. همچنین بین جو عاطفی خانواده مبدأ و تمایز یافتگی و نیز بین تمایز یافتگی و نگرش خوش‌بینانه، واقع‌گرایانه و ایدئال به ازدواج رابطه معناداری وجود دارد ($p \leq 0.05$). به علاوه، تمایز یافتگی در ارتباط بین الگوی گفت‌و شنود و جو عاطفی خانواده مبدأ با نگرش خوش‌بینانه به ازدواج، نقش میانجی دارد؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت، با بهبود الگوهای ارتباطی و جو عاطفی خانواده مبدأ و در نتیجه با افزایش تمایز یافتگی افراد می‌توان به کسب نگرش خوش‌بینانه، واقع‌گرایانه و ایدئال‌گرایانه به ازدواج کمک کرد.

واژه‌های کلیدی: نگرش به ازدواج، تمایز یافتگی، الگوی ارتباطی، خانواده مبدأ، جو عاطفی خانواده.

* نویسنده مسئول: استادیار بخش تخصصی مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

** دانشجوی کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، بخش تخصصی مشاوره، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

*** دانشجوی کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، بخش تخصصی مشاوره، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

مقدمه

ازدواج به عنوان هسته اولیه ایجاد خانواده و یکی از اساسی‌ترین راه‌های برآوردکننده نیازهای فردی و اجتماعی افراد همواره مورد توجه پژوهشگران بوده است. ازدواج یکی از مهم‌ترین و مؤثرترین انتخاب‌های هر فرد در طول زندگی محسوب می‌شود. این انتخاب یکی از دوره‌های تحولی رشد به‌شمار می‌آید که در تکامل جنبه‌های شخصیتی انسان مهم است (ادامچیک، ۲۰۱۷). ازدواج عاملی محدود به رابطه زوجین نیست، بلکه به‌عنوان عامل تأثیرگذار در جامعه و خانواده شناخته می‌شود. از عناصر شکل‌دهی یک ازدواج موفق، عشق، ارتباط خوب، تعهد، تفاهم، نگرانی، مراقبت از یکدیگر و باهم‌بودن است (نازار، فونسکا، گومپرو، کاناوارو و دتلیو، ۲۰۱۱). امروزه با پیشرفت جوامع و پیچیدگی روابط اجتماعی عوامل متعددی در تصمیم‌گیری ازدواج نقش دارند و بررسی عوامل مؤثر در این امر از اهمیت بالایی برخوردار است. براساس آمار رسمی سازمان ثبت‌احوال کشور در سال ۱۳۹۸، تعداد ۵۳۰۲۲۵ مورد ازدواج در کشور رخ داده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد تعداد ازدواج‌ها از سال ۹۲ تا ۹۸، طی بازه هفت‌ساله رو به کاهش بوده است (سایت رسمی ثبت‌احوال کشور، ۱۳۹۹). با توجه به کاهش چشمگیر نرخ ازدواج در سال‌های اخیر، گذار جامعه از سنتی به مدرن و به‌دنبال آن تغییر دیدگاه قشر جوان جامعه، بررسی نگرش جوانان می‌تواند تبیین‌کننده کاهش آمار ازدواج و افزایش طلاق در سال‌های اخیر باشد.

از جمله عوامل مؤثر و مهم در شکل‌گیری رفتارهای فردی و اجتماعی، ارزش‌ها و نگرش‌ها هستند (عظیمی‌هاشمی، اعظم‌کاری، بیگناه و رضامنش، ۱۳۹۴). نگرش به ازدواج می‌تواند به‌عنوان معنا و انتظار یک فرد از ازدواج و رابطه زناشویی آینده تعریف شود و ممکن است در طول عمر تغییر کند (ویلوبی، ۲۰۱۴). نیکخواه، فانی و اصغرپور ماسوله (۱۳۹۶) در پژوهش خود با چارچوب نظری نوگرایی ۲، گذار جمعیتی دوم ۳، نقش، انتخاب عقلانی و نظام کارکردی ۴ پارسونز نتیجه گرفتند، بین متغیرهای مدنظر با نوع نگرش به نگرش به ازدواج رابطه وجود دارد. همچنین بین متغیرهای پایگاه اقتصادی- اجتماعی، دینداری، هزینه فرصت ۵ و کلیشه‌های نقش جنسیتی ۶ با نوع نگرش به ازدواج رابطه وجود دارد. نتیجه پژوهش کیفی در حوزه نگرش به ازدواج (خجسته‌مهر، محمدی و عباس‌پور، ۱۳۹۶) نشان می‌دهد براساس الگوی پارادایمی نگرش به ازدواج، تغییر نگرش به ازدواج عامل اساسی ترغیب‌کننده جوانان به ازدواج است که طی رویکردی کلی و سیستمی صورت می‌گیرد. براساس این رویکرد، اقداماتی مانند ترویج الگوهای موفق ازدواج در جامعه، حمایت‌های مادی و معنوی والدین، آموزش راهبردهای مقابله‌ای متناسب با چالش‌های ازدواج، افزایش مهارت‌های آمادگی ازدواج و حمایت دولت در تشکیل هسته‌های مشاوره ازدواج توصیه می‌شود. آشته و

1. attitude toward marriage
2. modernization
3. the second demographic transition
4. functional system
5. opportunity cost
6. gender stereotypes

کرمی (۱۳۹۷) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که مؤلفه‌های ویژگی‌های شخصیتی ۱، سبک‌های دل‌بستگی ۲ و جو خانوادگی ۳ توانایی پیش‌بینی نگرش به ازدواج را دارند.

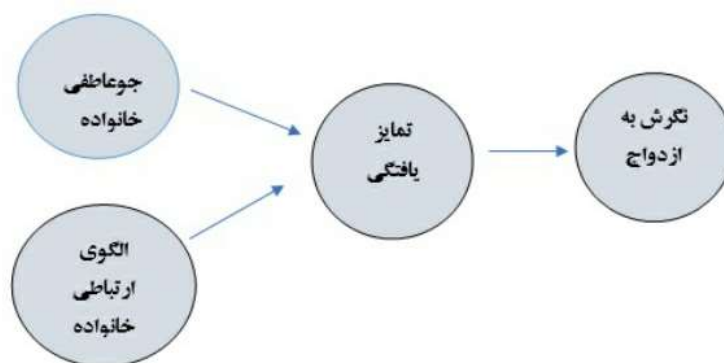
از سوی دیگر ویژگی تمایز یافتگی ۴ یکی از ویژگی‌های مهمی است که در روابط خانوادگی نقش مهمی دارد. همچنین پژوهش‌ها نشان می‌دهند، بین مؤلفه‌های تمایز یافتگی با نگرش به ازدواج رابطه وجود دارد (بارو و سیمونز، ۲۰۱۲؛ عباسی و حسینی، ۱۳۹۸). منظور از تمایز یافتگی توانایی تمییز فرایند عقلی از فرایند عاطفی در دو بعد مسائل درون‌روانی و میان‌فردی است؛ به عبارت دیگر فرد تمایز یافته می‌تواند بین تفکر و احساس تعادل برقرار کند و به‌عنوان یک فرد مختار در دام بلواهای هیجانی گرفتار نشود (گولدنبرگ و گولدنبرگ، ۱۳۹۸). نظریهٔ میان‌نسلی بوئن ۵ (۱۹۸۷) به نقل از دیویس و لیندسی، ۲۰۰۴) بیان می‌کند، افراد پایه و اساس روابط بین‌فردی خویش را در خانواده‌های اولیهٔ خود فرامی‌گیرند. مشکلات زناشویی نیز در راستای مشکلات موجود در این خانواده است و تعارض‌های زوجین با معنا و میزان متفاوت از خانواده اولیه اتفاق می‌افتد. افراد با تمایز یافتگی بالا رفتارهای خود را به‌شکلی منطقی مدیریت می‌کنند و در مقابل آن‌ها افرادی که تمایز یافتگی کمی دارند، با واکنش‌های عاطفی خود هدایت می‌شوند (پیس، ۲۰۱۳). زوجین تمایز یافته در نظام زناشویی هنگام بروز تعارض‌ها انعطاف‌پذیری فراوانی دارند و اضطراب و واکنش‌های هیجانی کمتری را بروز می‌دهند. در مقابل زوجین با تمایز یافتگی پایین از مواجهه با تعارض اجتناب می‌کنند و واکنش‌های هیجانی از خود نشان می‌دهند (لمپیس، کاتودال، آگوس، بوسونرا و اسکورون، ۲۰۱۹).

یافته‌های پژوهش ساداتی، مهرابی‌زاده و سودانی (۱۳۹۳) نشان می‌دهد زوجین تمایز یافته صمیمت در رابطه و تحمل بیشتری در تفاوت عقاید یکدیگر دارند. حفظ آرامش در پاسخ به عواطف دیگران در افراد تمایز یافته به استحکام روابط زوجین، افزایش رضایت زناشویی و سازگاری بهتر روان‌شناختی آن‌ها منجر می‌شود. کیم و جانگ (۲۰۱۵) در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که نمرات بالا در نگرش به ازدواج با نمرات بالا در تمایز یافتگی و عملکرد خانواده و رضایت از زندگی مطابقت دارد. با توجه به تعاریف و پژوهش‌های عنوان‌شده، محیط خانواده علاوه بر تأثیر بر سطح تمایز یافتگی افراد، در تمایل و نگرش به ازدواج و زندگی خانوادگی فرزندان خانواده مؤثر است (کاری، ۲۰۰۶)؛ از این‌رو بررسی این دو مؤلفهٔ مهم محیط خانواده مبدأ، یعنی الگوی ارتباطی ۶ و جو عاطفی ۷ حائز اهمیت است.

جو عاطفی خانواده به مجموع روابط و تعاملات عاطفی میان اعضای یک خانواده، مانند بیان احساسات و علائق، نحوهٔ ارتباط و طرز برخورد افراد با یکدیگر گفته می‌شود (ربلین و اوچینو، ۲۰۰۸). الگوی ارتباطات

-
1. personality characteristics
  2. attachment styles
  3. family environment
  4. self-differentiation
  5. bowen's intergenerational theory
  6. family communication patterns
  7. family emotional climate

خانوادگی شامل جهت‌گیری گفت‌و شنود و جهت‌گیری هم‌نوایی^۱ است. جهت‌گیری گفت‌و شنود به معنای فراهم‌بودن شرایطی در خانواده است که در آن افراد خانواده به ارتباط و تبادل نظر در موضوعات متفاوت تمایل داشته باشند و ضمن حفظ احترام یکدیگر درباره عقاید متفاوت و مخالف با خود صحبت کنند (سیگل من و رایدر، ۲۰۱۸). جهت‌گیری هم‌نوایی عبارت است از تأکید خانواده بر همسان‌بودن نگرش‌ها و عقاید و رعایت هنجارهای خانواده از سوی فرزندان (کوئرر، مری‌ان، ۲۰۰۲). برخی پژوهش‌ها همبستگی مثبت معناداری بین جو عاطفی خانواده مبدأ با خودتنظیمی هیجانی و تاب‌آوری فرزندان گزارش کرده‌اند (صابری فر و حاجی‌اربابی، ۱۳۹۸). همچنین در برخی پژوهش‌ها جو عاطفی خانواده مبدأ با الگوی ارتباطی از عوامل مؤثر بر هویت افراد مشخص شده‌اند (نجاپور استادی، ۱۳۸۷؛ سیدمحمدی، شیخ‌الاسلامی و فولادچنگ، ۱۳۹۸). با توجه به اهمیت نقش خانواده مبدأ، یعنی الگوی ارتباطی و جو عاطفی بر هویت و تمایز یافتگی افراد و به دنبال آن تأثیر تمایز یافتگی بر نگرش به ازدواج، پژوهش حاضر رابطه الگوی ارتباطی و جو عاطفی خانواده مبدأ را با نقش میانجی‌گری تمایز یافتگی با نگرش به ازدواج بررسی کرده است؛ بنابراین در راستای تحقق هدف مدنظر این سؤال مطرح است که آیا الگوی پیشنهادی زیر برانده داده‌ها است.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش

پژوهش حاضر همبستگی چندگانه از نوع معادلات ساختاری است. جامعه آماری شامل دانشجویان مجرد شهر تهران در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ است. در این پژوهش از روش نمونه‌گیری دردسترس استفاده شد. بدین‌صورت که به‌دلیل شیوع بیماری کرونا پرسشنامه به‌صورت اینترنتی تهیه شد و بعد از شناسایی کانال‌های تلگرامی، صفحات معتبر اینستاگرامی و به‌کارگیری انواع راهبردهای استفاده از ظرفیت فضای مجازی، لینک پرسشنامه به‌صورت گسترده در اختیار دانشجویان مجرد شهر تهران قرار گرفت. دانشجویان نیز به‌صورت داوطلبانه وارد صفحه اینترنتی مربوط (سایت پرس‌لاین ۱) شدند و به‌گویه‌ها پاسخ دادند. تعداد شرکت‌کننده‌های مورد نیاز در مدل ساختاری با توجه به پیشنهاد کلین ۲ (۱۹۹۸) به ازای هر پارامتر محاسبه‌شده حداقل ۱۰ نفر است (بشلیده، ۱۳۹۳)؛ بنابراین در پژوهش حاضر با توجه به الگوی پیشنهادی ۱۸ پارامتر محاسبه‌شده وجود دارد و به‌ازای هر پارامتر ۱۸ شرکت‌کننده در نظر گرفته شده است. در مجموع تعداد شرکت‌کننده‌ها در این پژوهش ۳۲۵ نفر، شامل ۲۳۰ نفر دانشجوی دختر مجرد و ۹۵ دانشجوی پسر مجرد در مقطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری با میانگین سنی ۲۲ بوده است.

ابزارهای پژوهش

مقیاس جو عاطفی خانواده هیل برن ۳ (FEAQ)

برای سنجش جو عاطفی خانواده از پرسشنامه جو عاطفی هیل برن (هیل برن ۴، ۱۹۶۴ به نقل از موسوی شوشتری، ۱۳۷۶) استفاده شد. این پرسشنامه ۶۱ سؤال دارد و ۸ مؤلفه (محبت، نوازش، تأییدکردن، تجربه‌های مشترک، هدیه‌دادن، تشویق کردن، اعتماد و احساس امنیت) را می‌سنجد. نیمی از سؤالات به رابطه آزمودنی با پدر و نیمی دیگر بیانگر همان رابطه و احساس به مادر است. در این پرسشنامه سؤال‌های پنج‌گزینه‌ای در مقیاس لیکرت (از خیلی کم = ۱ تا خیلی زیاد = ۵) نمره‌گذاری می‌شود. رحمانی و محب (۱۳۹۰) ضریب پایایی ۵ آزمون جو عاطفی خانواده را از طریق آلفای کرونباخ و بازآزمایی ۶/۸۳ به‌دست آوردند. در پژوهش جاودان (۱۳۹۳)، پایایی این آزمون که از طریق آلفای کرونباخ محاسبه شد، ۰/۸۹ به‌دست آمده است. در همان پژوهش برای تعیین روایی محتوایی این پرسشنامه، از روش تحلیل عاملی تأییدی ۷ استفاده شد که همه متغیرها بار عاملی مناسبی داشتند و این نشانگر روایی مناسب این ابزار است. همچنین در پژوهش کوتی، رجبی و سودانی (۱۳۸۶) برای تعیین روایی هم‌زمان مقیاس فوق از پرسشنامه ملاکی جو

1. porsline
2. kline
3. Family Emotional Atmosphere Questionnaire (Fean)
4. Bern
5. reliability coefficient
6. retest
7. confirmatory factor analysis

عاطفی خانواده (AFC) ۱ استفاده شده که ضریب روایی پرسشنامه ۰/۶۷ به دست آمده است. در پژوهش سراج خرمی و صفرزاده (۱۳۹۱) برای بررسی همسانی درونی ۲ مقیاس جو عاطفی خانواده از روش‌های آلفای کرونباخ، تنصیف ۳ و گاتمن استفاده شد که به ترتیب ۸، ۰/۸۵، ۰/۷۷ و ۰/۷۷ به دست آمد که نشان‌دهنده پایایی قابل‌قبولی است. در پژوهش حاضر همبستگی درونی مقیاس جو عاطفی خانواده به روش آلفای کرونباخ ۰/۹۲ به دست آمده است.

پرسشنامه فرم کوتاه تمایز خود (DSI-SF)

برای اندازه‌گیری تمایز یافتگی خود در پژوهش حاضر از فرم کوتاه پرسشنامه تمایز یافتگی خود (دریک، ۲۰۱۱) استفاده شد. این پرسشنامه شامل ۲۰ گویه است که با مقیاس لیکرت در یک طیف شش‌گزینه‌ای از «اصلاً شبیه خصوصیات من نیست» تا «کاملاً شبیه خصوصیات من است» درجه‌بندی شده و دارای چهار خرده‌مقیاس واکنش‌پذیری هیجانی ۵، جایگاه من ۶، گسلس عاطفی و هیجانی ۷ و هم‌آمیختگی ۸ با دیگران است. پایایی بازآزمایی پرسشنامه در تحقیق دریک (۲۰۱۱) بین ۰/۷۲ تا ۰/۸۵ گزارش شده است. روایی ملاکی هم‌زمان ۹ پرسشنامه با استفاده از رابطه آن با افسردگی، اضطراب حالت، اضطراب صفت، استرس و عزت‌نفس بررسی و مشخص شد سازه تمایز یافتگی به‌طور مثبت با عزت‌نفس و به‌طور منفی با افسردگی، اضطراب حالت، اضطراب صفت و استرس رابطه دارد. همچنین رابطه مثبتی بین نمره هر زیرمقیاس با نمره کل مشاهده شد. ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس در ایران را لطیفیان و فخاری (۱۳۹۳) بررسی کردند. نتایج نشان می‌دهد چهار عامل پیشنهادی سازنده مقیاس در فرهنگ ایرانی احراز می‌شوند و در مجموع بیش از ۵۲/۰۴ از واریانس سازه مورد نظر را تبیین می‌کنند. روایی واگرایی ۱۰ مقیاس و همچنین ضرایب همبستگی‌های عامل با نمره کل که شاخصی از روایی مقیاس است، رضایت‌بخش بود. درباره پایایی، ضرایب آلفای کرونباخ برای عامل جایگاه من ۰/۶۷، عامل واکنش‌پذیری هیجانی ۰/۴۸، عامل هم‌آمیختگی با دیگران ۰/۷۶ و عامل برش هیجانی ۰/۷۳ گزارش شد.

-
1. affective family climate
  2. internal consistency
  3. bisection method
  4. Differentiation of Self Inventory - Short Form (DSI-SF)
  5. Emotional Reactivity (ER)
  6. I Position (IP)
  7. Emotional Cut Off (EC)
  8. Fusion (FO)
  9. simultaneous criterion validity
  10. discriminant validity

پرسشنامه نگرش به ازدواج ۱ (MAS)

این مقیاس را روزن و براتین ۲ (۱۹۹۸) به نقل از سیاح، کوچک انتظار و حسنی، (۱۳۹۶) ساخته‌اند. این مقیاس شامل ۲۳ گزاره با مقیاس چهاردرجه‌ای لیکرت (از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق) است که باورها و نگرش‌های مربوط به ازدواج را می‌سنجد. با جمع نمرات گزاره‌ها، نمره کلی که حداقل ۲۳ و حداکثر ۹۳ است، به دست می‌آید. نمرات بالاتر نشان‌دهنده نگرش مثبت‌تر به ازدواج است. نیل فروشان، نویدیان و عابدی (۱۳۹۲) در پژوهش خود به ترتیب ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۴ و ۰/۸۲ را برای این مقیاس گزارش کرده‌اند که نشان از همسانی درونی نسبتاً بالای این ابزار است.

مقیاس الگوی ارتباطی ۳ (RFCP)

این ابزار یک پرسشنامه خودسنجی است که ریچی و فیتزپاتریک (۱۹۹۰) آن را طراحی کرده‌اند و میزان موافقت یا عدم موافقت پاسخ‌دهنده را با ۲۶ گویه که درباره وضعیت ارتباطات خانواده وی هستند، در دامنه پنج‌درجه‌ای بررسی می‌کند. نمره ۴ معادل کاملاً موافقم و نمره ۵ صفر معادل کاملاً مخالفم هستند. ۱۵ گویه اول به بعد جهت‌گیری گفت‌و شنود ۴ و ۱۱ گویه بعدی به جهت‌گیری هم‌نوایی ۵ مربوط هستند. هر آزمودنی دو نمره از این ابزار به دست می‌آورد. نمره بیشتر در هر مقیاس به این معناست که آزمودنی در خانواده خود به ترتیب جهت‌گیری گفت‌وگو یا هم‌نوایی بیشتری را ادراک می‌کند.

کوروش‌نیا (۱۳۸۶) نسخه فارسی مقیاس روایی را مطلوب و ضریب آلفای کرونباخ را برای جهت‌گیری گفت‌و شنود و هم‌نوایی به ترتیب ۰/۸۷ و ۰/۸۱ گزارش کرده است. بررسی همسانی درونی نشان می‌دهد سوالات مربوط به هر عامل با نمره کل آن عامل بیشترین همبستگی معنادار را دارند. همچنین بین نمرات مربوط به هر عامل و نمره همبستگی رابطه معنادار وجود دارد. جهت‌گیری گفت‌و شنود با مقیاس توجه ۰/۷۴ و جهت‌گیری هم‌نوایی با مقیاس حمایت بیش از حد یا کنترل ۰/۴۹ همبستگی معناداری داشت. ضریب پایایی بازآزمایی برای مقیاس جهت‌گیری گفت‌و شنود ۰/۸۴ و درباره مقیاس جهت‌گیری هم‌نوایی ۰/۷۸ بود.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

برای بررسی آماره‌های توصیفی (فراوانی، میانگین، انحراف معیار، ضرایب همبستگی، آزمون فرض‌ها و آلفای کرونباخ) از نرم‌افزار SPSS 24 و برای مدل‌سازی معادلات ساختاری از نرم‌افزار AMOS 24 استفاده شد.

1. Marital Attitude Scale (MAS)
2. rosen and brateen
3. Revised Family Communication Patterns (RFCP)
4. conversation orientation
5. conformity orientation

یافته‌ها

الف) توصیف جمعیت‌شناختی

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیرهای جمعیت‌شناختی پژوهش (N=328)

متغیر	فراوانی	فراوانی نسبی
جنسیت	مرد	۰/۲۹
	زن	۰/۷۱
تحصیلات	کارشناسی	۰/۵۶
	کارشناسی ارشد	۰/۳۹
	دکتری	۰/۰۵
سن	۱۸	۰/۰۳
	۱۹	۰/۰۵
	۲۰	۰/۰۷
	۲۱	۰/۱۱
	۲۲	۰/۱۵
	۲۳	۰/۲۶
	۲۴	۰/۱۵
	۲۵ الی ۴۵	۰/۱۸
	۱۱	۰/۰۳
	۱۵	۰/۰۵

با توجه به جدول ۱، بیشتر افراد حاضر در پژوهش از لحاظ جنسیت (۷۱ درصد) زن بودند و همچنین از لحاظ مدرک تحصیلی ۵۶ درصد، مدرک کارشناسی داشتند. در مورد سن میانگین نمونه ۲۳ سال و میانگین سنی گروه پژوهش ۲۳/۰۹ بود.

ب) توصیف شاخص‌ها

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد رابطه بین بیشتر متغیرهای پژوهش در سطح $p \leq 0/05$ معنادار است. همچنین بیشترین ضریب همبستگی در ارتباط متغیرهای گفت‌و شنود با جو عاطفی خانواده مبدأ ($r = 0/579$) و کمترین ضریب همبستگی معنادار نیز در رابطه جو عاطفی خانواده مبدأ با تمایز یافتگی ($r = 0/118$) است. یکی از مهم‌ترین مفروضه‌های الگویابی معادلات ساختاری، بهنجاری بودن داده‌ها است. در این پژوهش، برای بررسی بهنجاری بودن داده‌ها از ضریب کجی و ضریب کشیدگی استفاده شده است.

جدول ۲. میانگین، انحراف معیار و ماتریس ضرایب همبستگی متغیرها در پژوهش حاضر

۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	انحراف معیار	میانگین		
								۱	۱۵/۴۴۳۱۶	۳۱/۰۶۴۴	گفت و شنود
							۱	-۰/۶۳۰**	۱۱/۷۸۳۳۴	۳۰/۵۹۵۱	هم‌نوایی
					۱			-۰/۴۳۵**	-۰/۵۷۹**	۱۳/۹۲۰۷۴	جو عاطفی خانواده مبدأ
				۱	-۰/۳۸۷**			-۰/۱۵۹**	-۰/۲۳۳**	۴/۶۴۰۰۷	نگرش بدبینانه به ازدواج
			۱	-۰/۵۷۹**	-۰/۴۶۸**			-۰/۱۹۷**	-۰/۱۲۳*	۴/۱۸۹۴۷	نگرش خوش بینانه به ازدواج
		۱	-۰/۴۴۵**	-۰/۵۱۲**	-۰/۲۲۰**			-۰/۲۱۵**	-۰/۲۹۵**	۲/۸۵۴۷۳	نگرش واقع‌گرایانه به ازدواج
	۱	-۰/۳۶۸**	-۰/۲۵۸**	-۰/۱۸۴**	-۰/۱۶۰**			-۰/۱۴۸**	-۰/۰۶۷	۲/۰۴۷۶۲	نگرش ایدئال‌گرایانه به ازدواج
۱	-۰/۰۲۴	-۰/۱۸۹**	-۰/۵۵	-۰/۲۸۸**	-۰/۱۱۸*			-۰/۲۶۸**	-۰/۱۲۸*	۱۳/۲۹۵۱۲	تمایز یافتگی

*P<۰/۰۵ **P<۰/۰۱

ج) آزمون نرمال

جدول ۳. بررسی نرمال بودن توزیع داده‌های پژوهش با استفاده از شاخص‌های چولگی و کشیدگی به تفکیک متغیرها

وضعیت	شاخص‌ها		متغیر	
	کشیدگی	چولگی		
نرمال	-۰/۸۸۵	-۰/۱۴۱	گفت و شنود	الگوهای
نرمال	-۰/۹۱۹	۰/۰۹۵	هم‌نوایی	ارتباطی
نرمال	-۰/۶۴۱	-۰/۱۷۵	کل	
نرمال	-۰/۲۹۱	۰/۲۳۲	نگرش بدبینانه به ازدواج	
نرمال	-۰/۰۸۱	-۰/۲۸۹	نگرش خوش‌بینانه به ازدواج	
نرمال	-۰/۲۶۳	-۰/۱۳۶	نگرش واقع‌گرایانه به ازدواج	
نرمال	۰/۲۲۶	-۰/۱۷۸	نگرش ایدئال‌گرایانه به ازدواج	
نرمال	-۰/۱۰۲	-۰/۰۴۰	تمایز یافتگی	

بر اساس جدول ۳، یکی از ملاک‌های متداول در بررسی مفروضهٔ بهنجاری بودن، محاسبهٔ آماره‌های چولگی و کشیدگی است. اگر مقادیر چولگی و کشیدگی داده‌ها بین +۲ و -۲ باشد، داده‌ها در سطح ۰/۵ از توزیع بهنجار برخوردارند. در این مطالعه، مقادیر چولگی و کشیدگی داده‌ها بین +۲ و -۲ به دست آمد.

د) آزمون مدل ساختاری

جدول ۴. ضرایب و معناداری مدل ساختاری مسیرهای مستقیم در الگوی پیشنهادی پژوهش

متغیر پیش‌بین	متغیر ملاک	نوع اثر	β استاندارد شده	وضعیت
گفت‌وشنود	تمایز یافتگی	مستقیم	۰/۴۳	معنادار
همنوایی	تمایز یافتگی	مستقیم	-۰/۲۸	معنادار
جو عاطفی خانواده مبدأ	تمایز یافتگی	مستقیم	۰/۸۶	معنادار
تمایز یافتگی	نگرش بدبینانه به ازدواج	مستقیم	۰/۰۸	غیر معنادار
تمایز یافتگی	نگرش خوش‌بینانه به ازدواج	مستقیم	۰/۲۰	معنادار
تمایز یافتگی	نگرش واقع‌گرایانه به ازدواج	مستقیم	۰/۲۲	معنادار
تمایز یافتگی	نگرش ایدئال‌گرایانه به ازدواج	مستقیم	۰/۲۲	معنادار

بر اساس نتایج به دست آمده جدول ۴، پس از اصلاح مدل و حذف مسیرهای غیر معنادار، متغیر گفت‌وشنود از الگوهای ارتباطی به طور مستقیم ۰/۴۳ و همنوایی به میزان ۰/۲۸- و جو عاطفی خانواده مبدأ نیز به میزان ۰/۸۶ از واریانس تمایز یافتگی و تمایز یافتگی نیز به طور مستقیم ۰/۲۰ از واریانس نگرش خوش‌بینانه و ۰/۲۲ به طور مستقیم از واریانس نگرش ایدئال و واقع‌گرایانه به ازدواج را تبیین می‌کند.

جدول ۵. ضرایب و معناداری مدل ساختاری مسیرهای غیر مستقیم در الگوی پیشنهادی پژوهش

متغیر پیش‌بین	متغیر ملاک	نوع اثر	β استاندارد شده	وضعیت
گفت‌وشنود	نگرش خوش‌بینانه به ازدواج از طریق تمایز یافتگی	غیر مستقیم	۰/۰۹۴	معنادار
همنوایی	نگرش خوش‌بینانه به ازدواج از طریق تمایز یافتگی	غیر مستقیم	۰/۰۲۲	غیر معنادار
جو عاطفی خانواده مبدأ	نگرش خوش‌بینانه به ازدواج از طریق تمایز یافتگی	غیر مستقیم	۰/۱۷۳	معنادار

برای تعیین اثر غیر مستقیم از آزمون سوبل که رایج‌ترین روش آزمون ضرایب میانجی است، استفاده شده است. اگر مقدار آماره آزمون به دست آمده از ۱/۹۶ بیشتر باشد، نشان‌دهنده این است که فرض صفر (مبنی بر اینکه متغیر میانجی نقشی در میان رابطه متغیر مستقل و وابسته ندارد) در سطح خطای ۰/۰۵ رد شده و تأثیر میانجی در این رابطه معنادار است. میزان تأثیر غیر مستقیم الگوی ارتباطی مبتنی بر گفت‌وشنود بر نگرش خوش‌بینانه به ازدواج با تمایز یافتگی نیز به میزان ۰/۰۹۴ و معنادار است (چون مقدار آزمون سوبل متغیر ۳/۲ و بزرگ‌تر از مقدار بحرانی ۱/۹۶ و در سطح ۰/۰۵ $p \leq$ معنادار است). میزان تأثیر غیر مستقیم جو عاطفی خانواده در تبیین واریانس نگرش خوش‌بینانه به ازدواج از طریق تمایز یافتگی نیز به میزان ۰/۱۷۳ و معنادار است (چون مقدار آزمون سوبل متغیر ۳/۷۴ و بزرگ‌تر از مقدار بحرانی ۱/۹۶ و در سطح ۰/۰۵ $p \leq$ معنادار است). در سایر موارد روابط مستقیم و غیر مستقیم و کل از نظر آماری معنادار نبود؛ بنابراین در تشریح مدل

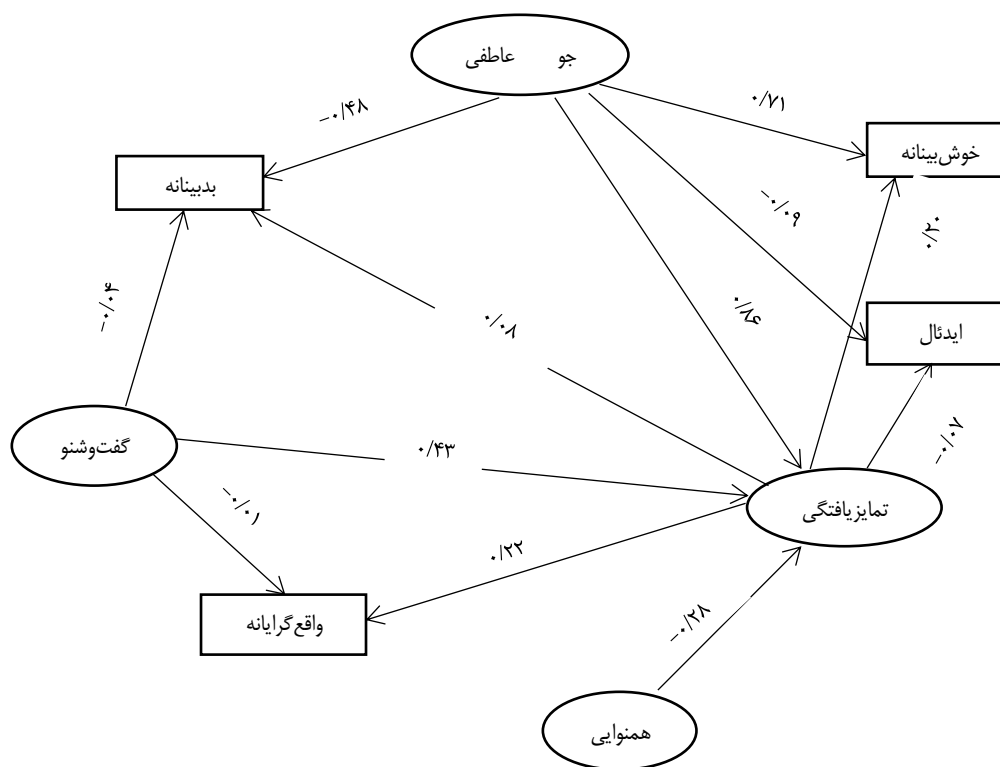
ارائه نشد.

جدول ۶. شاخص‌های برازش مدل معادلات ساختاری پژوهش بعد از تصحیح مدل

میزان کفایت برازش	معیار	نام شاخص
۱۸۹۵/۰۲ (p=۰/۵۷۲)	مقادیر معنادار χ^2	آماره χ^2 و معناداری آن
۲/۳۳۳	نسبت بین ۲ و ۳ و کمتر	خی‌دو به درجه آزادی (df) (χ^2/df) (df=۸۱۲)
۰/۰۲۵	RMSEA $\leq 0/1$	ریشه خطای میانگین مجذورات تقریبی (RMSEA)
۰/۹۵	NFI $\geq 0/90$	شاخص نرم‌شده برازش (NFI)
۰/۹۶	CFI $\geq 0/90$	شاخص برازش تطبیقی (CFI)
۰/۹۳	GFI $\geq 0/90$	شاخص نیکویی برازش (GFI)

در این بخش به منظور تبیین الگوهای ارتباطی و جو عاطفی خانواده مبدأ با نگرش به ازدواج با نقش میانجی تمایز یافتگی از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شد (شکل ۲). در جدول ۵، شاخص مجذور خی (X^2) برابر با ۱۸۹۵/۰۲، شاخص مجذور خی بر درجه آزادی (X^2/df) برابر با ۲/۳۳۳، شاخص برازش مقایسه‌ای (CFI) برابر با ۰/۹۶، شاخص نیکویی برازش (GFI) برابر با ۰/۹۳ و خطای ریشه مجذور میانگین تقریب (RMSEA) برابر با ۰/۰۲۵ به دست آمد؛ بنابراین براساس دیدگاه هو و بنتلر (۱۹۹۹) مقدار بزرگ‌تر از ۰/۹۰ برای شاخص‌های CFI و GFI و مقدار کوچک‌تر از ۰/۱ برای شاخص RMSEA بر برازش مطلوب الگوی مفروض با داده‌ها دلالت دارد.

شکل ۲ نتایج مربوط به مدل ساختاری مناسب برای رابطه بین الگوهای ارتباطی و جو عاطفی خانواده مبدأ با نگرش به ازدواج با نقش میانجی تمایز یافتگی را نشان می‌دهد. مرور دقیق شاخص‌های نیکویی برازش الگوی ساختاری نشان می‌دهد الگوی مزبور با داده‌ها برازش مناسبی دارد. در این الگو، ۴۲ درصد از پراکندگی نمرات نگرش به ازدواج از طریق متغیرهای پیش‌بین در کل تبیین شد.

شکل ۲. مدل ساختاری رابطه الگوهای ارتباطی و جو عاطفی خانواده مبدأ با نگرش به ازدواج با نقش میانجی تمایز یافتگی

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر، پاسخ به این سؤال بود که آیا الگوی ارتباطی خانواده و جو عاطفی خانواده مبدأ با نقش میانجی گری تمایز یافتگی خود با نگرش به ازدواج در خانواده ارتباط معناداری دارد. در این پژوهش، برای بررسی رابطه الگوهای ارتباطی و جو عاطفی خانواده مبدأ با نگرش به ازدواج با نقش میانجی تمایز یافتگی خود، از الگوی معادلات ساختاری استفاده شد و نتایج نشان داد در الگوی نهایی و با حذف و کاهش درجه‌های آزادی برای رسیدن به برازش مناسب در معادله مفروض، از میان الگوهای ارتباطی خانواده مبدأ الگوهای گفت و شنود و همنوایی و جو عاطفی خانواده مبدأ با تمایز یافتگی رابطه‌ای معنادار دارد و تمایز یافتگی نیز با نگرش خوش بینانه، نگرش واقع گرایانه و ایدئال گرایانه به ازدواج رابطه معناداری دارد که با نتایج یافته‌های پیشین همخوانی دارد (کاری، ۲۰۰۶؛ کیم و جانگ، ۲۰۱۵؛ بار و سیمونز، ۲۰۱۲؛ عباسی و حسینی، ۱۳۹۸). میزان تأثیر غیرمستقیم الگوی ارتباطی مبتنی بر گفت و شنود بر نگرش خوش بینانه به ازدواج

از طریق تمایز یافتگی نیز معنادار بود. میزان تأثیر غیرمستقیم جو عاطفی خانواده در تبیین واریانس نگرش خوش‌بینانه به ازدواج از طریق تمایز یافتگی نیز معنادار بود. به عبارت دیگر تمایز یافتگی در ارتباط میان گفت‌وشنود از الگوهای ارتباطی و جو عاطفی خانواده با نگرش خوش‌بینانه به ازدواج، نقش میانجی دارد. با توجه به جدول ۳، با بهبود مؤلفه‌های گفت‌وشنود، هم‌نواپی و جو عاطفی خانواده می‌توان انتظار افزایش تمایز یافتگی افراد و در پی آن کاهش نگرش بدبینانه به ازدواج را داشت. محیط خانواده علاوه بر تمایز یافتگی افراد تأثیرگذار است، در تمایل و نگرش به ازدواج و زندگی خانوادگی فرزندان خانواده نیز مؤثر است. با توجه به یافته‌های پژوهش تمایز یافتگی افراد که به معنای توانایی تمیز فرایند عقلانی از فرایند عاطفی و تأثیرپذیرفتن بدون اراده رفتار از احساسات است، از طریق بهبود مؤلفه‌های هم‌نواپی، گفت‌وشنود و جو عاطفی خانواده قادر به پیش‌بینی نگرش خوش‌بینانه و ایدئال‌گرایانه به ازدواج است.

تمایز یافتگی افراد خانواده به‌عنوان عاملی تأثیرپذیر از نظام ارتباطی و هیجانی خانواده، به تعریف بوئن (۱۹۸۷) به نقل از گولدنبرگ و گولدنبرگ (۱۳۹۸) در توانایی تعادل میان تفکر و احساس و هم‌زمان حفظ عینیت و انعطاف‌پذیری واقعیت افراد بروز می‌یابد. فرد تمایز یافته در رابطه با مسائل اضطراب‌انگیز توانایی تفکر، برنامه‌ریزی و حفظ ارزش‌ها و عقاید بدون هدایت خودکار از نشانه‌های هیجانی دیگران را دارد. با توجه به اینکه این افراد تحت هدایت هیجاناتی که آن را نمی‌فهمند قرار نمی‌گیرند، تصویری که از روابط خود در آینده هم دارند، متناسب با تجربه‌های خود در روابط خانوادگی، با احساس عاملیت و تمایز یافتگی در رابطه است. افرادی که در سوی دیگر این مقیاس، تمایز یافتگی پایین دارند، تلفیق هیجانات و عقلانیت در آن‌ها موجب سایه‌انداختن احساسات اطرافیان بر زندگی آن‌ها می‌شود و فردیت آن‌ها قربانی پذیرفته‌شدن از طرف دیگری می‌شود. داشتن خود کاذب، تأثیرپذیری از هیجانات دیگران و نداشتن استقلال هیجانی سبب می‌شود فرد در نگرش به ارتباطات آتی خود، متأثر از تجربه‌های ارتباطی خود در خانواده مبدأ، تنش‌های هیجانی، مثلث‌سازی‌ها و نبود انعطاف‌پذیری روابط را در نظر بگیرد.

همچنین یافته‌ها بیانگر این بود که الگوی ارتباطی گفت‌وشنود از طریق تمایز یافتگی قادر به پیش‌بینی نگرش خوش‌بینانه، واقع‌گرایانه و ایدئال‌گرایانه به ازدواج در خانواده است. تشویق به تبادل نظر و بحث آزادانه درباره موضوعات مختلف، محترم‌شمردن باورهای ناهمسان با جمع، استقبال از اختلاف‌نظرهای سازنده، قرارگرفتن در معرض عقاید مخالف با عقیده خویشتن و تشویق به مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها، در خانواده‌هایی با الگوی ارتباطی گفت‌وشنود، به شکل‌گیری استقلال، منحصر به فرد و مستقل‌بودن از دیگران منجر می‌شود؛ بنابراین سبب می‌شود فرزندان خود را به‌عنوان انسان‌های مستقل با باورها و عواطف مخصوص به خود و قادر به دریافت جایگاه من‌بدانند. همان‌طور که بررسی پیشینه‌ها نشان می‌دهد، این امر بر شکل‌گیری هویت مستقل افراد مؤثر است که این موضوع سبب می‌شود فرد برای دریافت تأیید دیگران نیاز نداشته باشد فردیت خود را انکار کند که این محور اصلی تمایز یافتگی محسوب می‌شود. تمایز یافتگی این امکان را به فرد می‌دهد تا از نکات مثبت آن‌ها بهره‌بردار و در عین حال عقاید خویش را داشته باشد؛ بنابراین این موضوع می‌تواند بر نگرش به ازدواج هم تأثیرگذار باشد؛ به‌گونه‌ای که افراد در طول زندگی شروع به

تعمیم کرده و انتظاراتی را بر مبنای این ارتباطات برای آینده مدل‌سازی می‌کنند؛ در نتیجه افرادی که در خانواده‌های مبدأ دارای الگوی ارتباطی از نوع گفت‌وگوشنود هستند، تعمیم‌دهنده آن به روابط زناشویی آینده هستند و نگرش خوش‌بینانه‌تری به ازدواج دارند.

از دیگر نتایج پژوهش حاضر رابطه معکوس میان الگوی ارتباطی هم‌نوايي با تمایز یافتگی خود و تأثیر آن بر نگرش خوش‌بینانه، واقع‌گرایانه و ایدئال‌گرایانه بود. الگوی ارتباطی هم‌نوايي در ارتباطات خانوادگی بر همسانی عقاید، تعارض‌نداشتن و سازگاری با دیگران تأکید می‌کند که این امر، شخص را به شدت نیازمند به تأیید و موافقت دیگران می‌کند (کوئرنر و مری‌ان، ۲۰۰۲) و او را به سمت هم‌آمیختگی در روابط اجتماعی سوق می‌دهد. در اثر هم‌آمیختگی با دیگران، شخص قادر به حفظ هویت جداگانه برای خود نیست. از بین رفتن استقلال خود در شخص، به پیدایش اضطراب، هم‌آمیختگی هیجانی و توانایی ضعیف در تنظیم هیجان منجر می‌شود که این امر در نگرش فرد به ارتباطات آتی، متأثر از ارتباطات فعلی خود تأثیر منفی می‌گذارد. تحلیل مهم دیگر این است که از دیدگاه بوئن (گولدنبرگ و گولدنبرگ، ۱۳۹۸) فرزندی که در خانواده‌های هم‌جوش و تمایز نیافته پرورش می‌یابد، به دلیل فروانی مثلث‌سازی‌ها مستعد گسلس عاطفی از خانواده مبدأ خود هستند. آن‌ها به دلیل قرار گرفتن مکرر در تعاملات هیجانی و روابط آسیب‌زای اعضای خانواده (به ویژه والدین) مستعد ازدواج با فردی هستند که سطح تمایز یافتگی مشابه خودشان دارد. در چنین فرایندی که بوئن آن را «نظام عاطفی خانواده هسته‌ای» تعریف می‌کند، فردی که تمایز یافتگی کمی دارد و نمی‌تواند بین فرایندهای عقلانی و احساسی خود تفکیک مناسبی برقرار کند، هنگام ازدواج جذب افراد تمایز نیافته‌ای مشابه خود و در نتیجه مستعد آسیب‌های عاطفی می‌شود. تصور و نگرش چنین فردی به ازدواج و زندگی زناشویی، به صورت ناخودآگاه مشابه با الگوی تعاملی و روابطی است که در خانواده مبدأ خود مشاهده کرده و واضح است که نگرش خوش‌بینانه‌ای نخواهد بود.

نتایج پژوهش حاضر، اهمیت تأثیر خانواده مبدأ و تعاملات والدین را در نگرش‌های فرزندان و موفقیت یا عدم موفقیت ازدواج آن‌ها نشان می‌دهد و بیش‌ازپیش، این واقعیت را گوشزد می‌کند که برای رواج استحکام در روابط زناشویی و نگرش‌های واقع‌بینانه به ازدواج باید افراد را از سال‌ها قبل از ازدواج، یعنی از زمان زندگی در خانواده‌های مبدأ آن‌ها آماده ساخت و با اصلاح و غنی‌سازی خانواده‌ها، سطح تمایز یافتگی مناسبی را در فرزندان ایجاد کرد. پیشنهاد می‌شود روان‌شناسان و مشاوران خانواده در درمان‌های سیستمی به خانواده‌ها کمک کنند تا علاوه بر بهبود الگوهای ارتباطی و اصلاح جو عاطفی در مسیر تمایز یافتگی مناسب فرزندان در حرکت باشند تا فرد با تجربه تعادل بین هیجان و شناخت و مرزهای مناسب در خانواده مبدأ تصمیم‌گیری مناسبی در ارتباط با روابط آتی خود داشته باشد. با توجه به اینکه این پژوهش به دانشجویان شهر تهران محدود بود، تعمیم نتایج آن به سایر شهرها باید با احتیاط انجام شود. همچنین پیشنهاد می‌شود این پژوهش با نمونه‌های غیردانشجو و رویکرد کیفی نیز بررسی شود. این نتایج می‌تواند در بررسی علل کاهش آمار ازدواج در جامعه، مشاوره و مداخلات در بافت خانواده و قبل از ازدواج کاربرد مهمی داشته باشد.

منابع

- آشته، ک.، و کرمی، ج. (۱۳۹۷). پیش‌بینی نگرش به ازدواج از طریق ویژگی‌های شخصیتی، سبک‌های دل‌بستگی و عاطفی خانوادگی در دانشجویان دختر مجرد دانشگاه رازی کرمانشاه. *رویش روان‌شناسی*. ۷(۱۱)، ۳۷۴-۳۵۵.
- بشلیده، ک. (۱۳۹۳). *روش‌های پژوهش و تحلیل آماری مثال‌های پژوهشی با SPSS و AMOS*. اهواز: دانشگاه شهید چمران اهواز.
- جاودان، م. (۱۳۹۳). رابطه خودبازبینی، جو عاطفی خانواده و مهارت‌های زندگی با پرخاشگری نوجوانان پسر. *فصلنامه شخصیت و تفاوت‌های فردی*. ۳(۵)، ۱۴۲-۱۲۵.
- خجسته‌مهر، ر.، محمدی، ع.، و عباس‌پور، ذ. ا. (۱۳۹۶). نظریه زمینه‌ای فرایند شکل‌گیری نگرش به ازدواج: یک مطالعه کیفی. *مجله تحقیقات کیفی در علوم سلامت*. ۶(۳)، ۳۵۴-۳۴۳.
- رحمانی، پ.، و محب، ن. (۱۳۹۰). بررسی شیوه‌های فرزندپروری و جو عاطفی خانواده کودکان مبتلا به اضطراب فراگیر و کودکان فاقد اضطراب. *فصلنامه علوم تربیتی*. ۴(۱۳)، ۷۸-۶۷.
- ساداتی، س.، مهرابی‌زاده هنرمند، م.، و سودانی، م. (۱۳۹۳). رابطه علی تمایز یافتگی، نورزگرایی و بخشندگی با دلزدگی زناشویی با واسطه تعارض زناشویی. *فصلنامه روان‌شناسی خانواده*. ۱(۲)، ۶۸-۵۵.
- سازمان ثبت احوال کشور. (۱۳۹۹). *داده‌های ازدواج و طلاق*. بازبینی از <https://www.sabteahval.ir/avej/Page.aspx?mId=49826&ID=3257&Page=Magazine/SquashshowMagazine>
- سراج خرمی، ن.، و صفرزاده، س. (۱۳۹۱). مقایسه ویژگی‌های روان‌شناختی، جو عاطفی خانواده و اندیشه‌پردازی خودکشی بین دختران فراری و عادی شهر اهواز. *یافته‌های نو در روان‌شناسی (روانشناسی اجتماعی)*. ۷(۲۳)، ۱۴۸-۱۲۹.
- سیاح، س.، کوچک‌انتظار، ر.، و حسنی، ف. (۱۳۹۶). بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس نگرش به ازدواج. *رویش روان‌شناسی*. ۶(۴)، ۱۰۷-۹۳.
- سیدمحمدی، ع.، شیخ‌الاسلامی، ر.، و فولادچنگ، م. (۱۳۹۸). مسئولیت‌پذیری در بزرگسالی در حال ظهور: نقش الگوهای ارتباطی خانواده و ابعاد هویت. *دوفصلنامه مشاوره کاربردی*. ۹(۲)، ۲۲-۱.
- صابری‌فرد، ف.، و حاجی‌اربابی، ف. (۱۳۹۸). رابطه جو عاطفی خانواده با خودتنظیمی هیجانی و تاب‌آوری در دانشجویان دانشگاه آزاد مشهد. *مجله روان‌شناسی و روان‌پزشکی شناخت*. ۶(۱)، ۶۳-۴۹.
- عباسی، ق. ا.، و حسینی، س. س. (۱۳۹۸). همبستگی بین عملکرد خانواده، تمایز یافتگی خود و رضایت از زندگی با نگرش به ازدواج در فرزندان جانبازان. *نشریه طب جانباز*. ۱۱(۴۲)، ۴۰-۳۵.
- عظیمی هاشمی، م.، اعظم‌کاری، ف.، بیگناه، م.، و رضامنش، ف. (۱۳۹۴). ارزش‌ها و الگوهای کنش جوانان در خصوص همسرگزینی و روابط پیش از ازدواج. *راهبرد فرهنگ*. ۱۸(۲۹)، ۲۱۲-۱۷۹.
- کوتی، ف.، رجبی، غ. ر.، و سودانی، م. (۱۳۸۶). رابطه جو عاطفی خانواده و حمایت اجتماعی با سلامت عمومی در دانش‌آموزان دختر پایه اول مقطع متوسط شهر اهواز. *فصلنامه علمی-ترویجی یافته‌های نو در روان‌شناسی*. ۴(۵)، ۱۸-۴.
- کورشنیا، م.، و لطیفیان، م. (۱۳۸۶). بررسی روایی و پایایی ابزار تجدیدنظرشده الگوهای ارتباطات خانواده. *فصلنامه*

- خانواده‌پژوهی. ۳(۱۲)، ۸۷۵ - ۸۵۵.
- گولدنبرگ، ه. و گولدنبرگ، ا. (۱۳۹۸). خانواده‌درمانی. ترجمه مهرداد فیروزبخت. تهران: رسا.
- لطیفیان، م. و فخاری، ن. (۱۳۹۳). نقش میانجیگری تمایزیافتگی خود در رابطه با الگوهای ارتباطی خانواده و سلامت روان. فصلنامه فرهنگی - تربیتی زنان و خانواده. ۸(۳۶)، ۸۴-۶۵.
- موسوی شوشتری، م. (۱۳۷۶). بررسی رابطه جو عاطفی خانواده با سازگاری فردی-اجتماعی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان پایه سوم مدارس راهنمایی اهواز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز.
- نجارپور استادی، س. (۱۳۸۷). رابطه جو عاطفی خانواده، خودپنداره، عزت‌نفس و پایگاه اقتصادی و اجتماعی بر شکل‌گیری هویت جوانان. اندیشه و رفتار در روان‌شناسی بالینی. ۳(۹)، ۵۸-۴۹.
- نیکخواه، ه. ا.، فانی، م. و اصغرپور ماسوله، ا. ر. (۱۳۹۶). سنجش نگرش دانشجویان نسبت به ازدواج و عوامل مؤثر بر آن. جامعه‌شناسی کاربردی. ۳(۳)، ۱۲۲-۹۹.
- نیل‌فروشان، پ.، نویدیان، ع. و عابدی، ا. (۱۳۹۲). بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس نگرش به ازدواج. روان‌پرستاری. ۱(۱)، ۳۵-۴۷.

References

- Adamczyk, K. (2017). Direct and indirect effects of relationship status through satisfaction with relationship status and fear of being single on Polish young adults' well-being. *Personality and Individual Differences*, 111, 51-57.
- Barr, A. B., & Simons, R. L. (2012). Marriage expectations among African American couples in early adulthood: A dyadic analysis. *Journal of Marriage and Family*, 74(4), 726-742.
- Carey, K. M. (2006). Effects of childhood family environment on marital attitudes. *A thesis for the degree of Master of Art in Counseling*, Division of Education. Truman State University, Kirksville, Missouri United States.
- Davies, P. T., & Lindsay, L. L. (2004). Interparental conflict and adolescent adjustment: Why does gender moderate early adolescent vulnerability? *Journal of Family Psychology*, 18(1), 160-170.
- Drake, J. R. (2011). Differentiation of Self Inventory, short form: Creation and initial evidence of construct validity. *PhD dissertation in Counselling Psychology*. University of Missouri, Kansas, United States.
- Kim, H. S., & Jung, Y. M. (2015). Self-differentiation, family functioning, life satisfaction and attitudes towards marriage among South Korean university students. *Indian Journal of Science and Technology*, 8(19), 1-8.
- Koerner, F. A., & Mary Anne, F. (2002). Understanding family communication patterns a family functioning: The roles of conversation orientation and conformity orientation. *Annals of the International Communication Association*, 26(1), 36-65.
- Lampis, J., Cataudella, S., Agus, M., Busonera, A., & Skowron, E. A. (2019). Differentiation of self and dyadic adjustment in couple relationships: A dyadic analysis using the actor-parent interdependence model. *Family Process*, 58(3), 698-715.

- Nazaré, B., Fonseca, A., Gameiro, S., Canavarro, M. C., & Dattilio, F. M. (2011). Amniocentesis due to advanced maternal age: The role of marital intimacy in couples' decision-making process. *Contemporary Family Therapy*, 33(2), 128-142.
- Pease, K. (2013). Differentiation of self and anxiety as a function of culture. *Master's thesis in Science in Psychology*. California State University, Stanislaus, United States.
- Reblin, M., & Uchino, B. N. (2008). Social and emotional support and its implication for health. *Current Opinion in Psychiatry*, 21(2), 201-205.
- Ritchie, L. D., & Fitzpatrick, M. A. (1990). Family communication patterns: Measuring intrapersonal perceptions of interpersonal relationships. *Communication Research*, 17(4), 523-544.
- Sigelman, C. K., & Rider, E. A. (2018). *Human development across the life span*. Wadsworth: Cengage Learning.
- Willoughby, B. J. (2014). Using marital attitudes in late adolescence to predict later union transitions. *Youth & Society*, 46(3), 425-440.

